
Kábítószerezű: rendőrségi csapda

Németh Zsolt*

Rendészeti felsőoktatásunk¹ kriminológia oktatásában a bűnözéskontrollra vonatkozó ismeretek magától értetődően hangsúlyosan szerepelnek. A téma feldolgozása (Finszter Géza mellett) Farkas Ákos munkái nyomán történik, az első tankönyvi változatban² a fejezet címe: „*A büntető igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságának alapkérdései*”. Később a cím sokatmondó változást mutat, az alapkérdések helyén a „korlátai” szó szerepel már³, vagyis a hatékonyság korlátai kerültek a fókuszba. Igen, a büntetőhatalom korlátainak megismerése és megértése különleges fontosságú a döntően retributív jellegű intézményrendszerünk frontvonalában dolgozó rendőr számára.

1. A kezdőpont

Farkas Ákos tanításának lényegét már régen megfogalmazta, majd gazdagította például „*A falra akasztott nádpálca*”⁴ c. monográfiájában, de már előtte is számos folyóiratban, például a Belügyi Szemlében. Ez a pedig így summázható:

- Folyamatosan növekvő bűnözés, változó struktúra, jelleg és elkövetési módszerek;
- Az igazságszolgáltatás mindezt csak késve tudja követni (személyi, anyagi-technikai, szervezeti vonatkozásokban), így mind jelentősebb a felderítetlenül maradó bűncselekmények száma (*nem beszélve a látencia homályáról!* – nzs.);

* Ny. r. ezredes, egyetemi docens, Nemzeti Közszerződési Egyetem, Rendészettudományi Kar, Kriminológiai Tanszék; c. egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Bűnügyi Tudományok Intézete

¹ 2012-ig Rendőrtisztviselői Főiskola, azt követően Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kara

² FARKAS Ákos: *A büntető igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságának alapkérdései*. In: Gönczöl Katalin – Korinek László – Lévai Miklós (szerk.): *Kriminológiai ismeretek-Bűnözés-Bűnözéskontroll*. Corvina Kiadó, Budapest, 1996. 390–409.

³ FARKAS Ákos: *A büntető igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságának korlátai*. In: Gönczöl Katalin – Kerecsi Klára – Korinek László – Lévai Miklós (szerk.): *Kriminológia-Szakkriminológia*. Complex Kiadó, Budapest, 2006. 687-708. illetve FARKAS Ákos: *A büntető igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságának korlátai*. In: Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin – Kerecsi Klára – Lévai Miklós (szerk.): *Kriminológia*. Wolters Kluwer, Budapest, 2016. 984–1000.

⁴ FARKAS Ákos: *A falra akasztott nádpálca*. Osiris Kiadó, Budapest, 2002.

- Az igazságszolgáltatás rendszere a felderített bűncselekményeket sem képes feldolgozni, (létszámnövelés, szervezetmódosítás, anyagi ráfordítás növelése sem segít), ennek következtében informális, majd formális útjai nyílnak az opportunitásnak;
- Az alkotmányos emberi jogi garanciák a terhelt és védője eljárásjogi pozícióit megerősítették, a bűnüldözés mozgásterét szűkítették, az eredményességet ezzel is csökkentve; törvénysértő gyakorlat terjed (A szervezett bűnözésre tekintettel lazuló alapelvei kötelmek ellenére is.);
- A reformok tendenciái az eljárás egyszerűsítését, gyorsítását, az ügyek konszenzusos alapon történő elintézését mutatják (Ezzel rendszerint az anyagi igazság elvének érvényesítéséről valamint a kontradiktórius eljárás elvéről mondanak le.);
- Mindezek következtében az igazságszolgáltatás működése bürokratikus öncélok irányába tart, a bűnüldözési érdek abszolutizálása felé, lényege szerint a saját belső hatékonysági mércének való megfelelés számít csak;
- Következmény: a büntető-igazságszolgáltatás sem a bűnözésre, sem a bűnözőre nem tud számottevő hatást gyakorolni, tehát valójában nem is hatékony;
- A büntető-igazságszolgáltatási rendszer – ugyanakkor – a pusztá létével, és nem többlel tölthetné be társadalmi funkcióját: bizonyos fenyegetettség a jogsértő számára, hogy a bűncselekmény elkövetését felelősségre vonás követi. De még fontosabb, hogy kiegyensúlyozott és törvényes működésével felmutatja és ezzel erősíti a társadalmi értékeket, ezzel pedig egyensúlyt teremt a társadalmi biztonság iránti igény és a bűnözés között.

Mindez a bűnüldözés egy szeletére, a kábítószeres bűnözésre vonatkoztatva sokszorosan érvényes. *"Ugyanis - legyen szó akár reaktív akár proaktív rendőrségről - a munka hatékonysága egyre inkább attól függ, hogy a társadalom tagjai - a tanárok, a szociális munkások, a munkáltatók, az állampolgárok stb. - ellátják-e őt információval. Ez pedig bizony bizalom kérdése. A bizalom pedig a szakmai hitelesség mellett, a nyitottság, a kommunikációs készség, a társadalmi és személyes problémák iránti megértés, az empátia függvénye."*⁵

Vajon mi a helyzet a magyar rendőrséggel? Mindenekelőtt: megállapíthatjuk, hogy a magyar társadalom továbbra is a maga teremtette csapdában vergődik; egyre szigorúbban, mind több vonatkozást tilt a drogozás körül, de azt egyáltalán nem tudja érvényesíteni. Erodálódik az állam büntetőhatalma, amint a nagy angol költő figyelmeztet: *„Ne madárijesztő legyen a törvény, / Mit kirakunk, hogy féljen a veréb, / De mert csak áll, áll: nemhogy félne tőle, / Még rája fészkel!"*⁶

A 70-es években kezdődő narkózás a rendszerváltás kísérőjelenségeként folyamatosan terjed, (deklarációkban és elhatározásokban legalábbis) egyre nagyobb erőfeszítéseket teszünk, minden eredmény nélkül. Itt volna az ideje az

⁵ FARKAS Ákos: *Rendőrség és bűnmegelőzési stratégiák*. A 2005. december 15-én a Rendőrtisztviselői Főiskolán megrendezett KEF konferencián tartott előadás szerkesztett változata.

⁶ SHAKESPEARE: *Szeget szeggel*. Fordította Mészöly Dezső (A Katona József Színház előadása számára készített adaptáció) Második Felvonás 1. szín, Angelo, helytartó. Online: <http://mek.oszk.hu/00400/00493/00493.htm#2>

alapos állapotanalízisnek és a teendők kimunkálásának; nyilvánvaló, hogy változtatni kell a módszereken és az eszközökön. Néhány éve született a hatályos drogstratégiánk⁷, a harmadik az ezredforduló után; nagyszerű elhatározásokkal, de cselekvési terv végrehajtása nem követte, így lassanként a „madárijesztő” megnevezése jogos lehet.

A büntetőjogi tilalom közhelyszerű indokaként azt szokták felhozni, hogy a drog bűnözést generál, továbbá betegségeket, amelyek terhelik az egészségügyi közkiadásokat. Azonban a tapasztalás inkább az, hogy a tilalom nagyobb kriminális kockázatot jelent, mind az elkövetővé, mind az áldozattá válás tekintetében, de a legnagyobb közbiztonsági teher, amit a közvélemény nem is érzlel, a szervezett bűnözés táplálása. Nem nehéz belátni, hogy a többszázazres heti rendszerességgel jelentkező fogyasztói igény kielégítése csak bűnszervezetek által lehetséges, ez pedig irdatlan illegális profitot eredményez, amelynek feltárásával és elvételével szinte teljes mértékben adós a hazai rendészeti működés. Ami az egészségügyi kiadásokat illeti: igen lanyha a betegforgalom, egyébként pedig alig nevezhetünk meg betegséget, amely ne volna összefüggésben az ember életmódjával, szokásaival (lásd az alkoholizmus nagyságrendekkel súlyosabb ártalmait).

A büntetőjogi tilalom létjogosultsága gyakori vitakérdés. Közkeletű a félelem, hogy a tiltás hiánya felszabadítja a gátakat és robbanásszerű drogfogyasztást eredményez, amely tényleg megzavarná a társadalmi rendet. Csak hipotetikusán, és ha úgy tetszik, demagóg módon válaszolunk a felvetésre: tegyünk próbát, nézzünk körül ismerőseinknél. Azért nem kábítószeresnek, mert félnek a büntetéstől? Biztosan nem, számukra az egészség, a tiszta tudat fontos érték. És aki drogozni akar, minden további nélkül megteheti ma is: könnyen jut anyaghoz, a rendőrkézre kerülés kockázata pedig elhanyagolható.

Gyakran hivatkoznak politikusok is a közvélemény nyomására. Valóban, a jelenséget nagyon felületesen ismerő „utca embere” szélsőségesen nyilatkozik, szigorú büntetéseket követel, de erre alapozni büntetőpolitikát felelőtlenség. Az országgyűlési határozattal elfogadott nemzeti stratégiák tudományosan megalapozott ismeretanyagra épülnek, a törvényhozók elfogadták; ezt kellene alapul venni, nem pedig a büntetőjogi legalitás parancsára álságosan hivatkozva, teljesen feleslegesen eljárás alá vonni a véletlenül beesett alkalmi drogfogyasztókat. A drogstratégiák ugyanis komplex egészségügyi, szociális, nevelési és oktatási problémának definiálják a drogfogyasztást és a kezelésre ilyen eszközöket rendelnek, a büntetőjogi fellépést nem szorgalmazzák.

2. Mit tesz ebben a helyzetben a rendőrség?

A rendészeti működés természetesen nem kerülhető meg, de az sem, hogy kritikával szemléljük. Azért is meg kell tennünk, mert mint cseppben a tenger, a rendőrség minden hiányossága, problémája szembe jön velünk a drogproblémák rendészeti kezelésénél. A bevezető hiánylista:

⁷ Nemzeti Drogellenes Stratégia 2013-2020, *Tiszta tudat, józanság, küzdelem a kábítószer-bűnözés ellen.* 80/2013. (X.16.) OGY határozat

- az emberi jogok, az emberi méltóság feltétlen tisztelete;
- az egészséghez, az egészséget támogató környezethez való jog;
- a tények elsőbbségének biztosítása;
- partnerség, közös cselekvés;
- átfogó megközelítés (a komplexitásból fakadó mindent átható együttműködés);
- elszámoltathatóság.

Ezek a második (nemzeti) drogstratégia alapelvei, melyek mind hiányoznak a vonatkozó ORFK normákból⁸, de persze a rendőrségi gyakorlatból is. A rendőrség munkája csak felületesen illeszkedik a nemzeti stratégia koncepcionális kereteibe, azaz:

- a drogstratégia nincs lefordítva a rendészeti tevékenységre (a rendőrségi stratégia csupán cselekvési terv),
- nincsenek korszerű belső szabályzók, protokollok, együttműködési keretek (sem kifelé, sem befelé),
- nincsenek alapelvek, prioritások: a kínálatcsökkentési aktivitás elégtelen, az ártalomcsökkentés racionalitását és társadalmi hasznát a rendőrök nem értik, nem fogadják el,
- a rendőrség személyi állománya nem is ismeri a drogstratégiát, nincs speciális képzés, továbbképzés,
- a rendőrök számára ezek következtében a drogfogyasztás – még mindig – mindenekelőtt és szinte kizárólag kriminális kérdés, amelyre a büntető-igazságszolgáltatásnak kell válaszolnia,
- helyi szinten nincs hozzáértés és munkaerő a drogokkal kapcsolatos feladatokra,
- más hivatásokkal együttműködési hajlandóság nincs; ha mégis kapcsolatba kerülnek, főszerepet akarnak vinni, kizárólag a bűnüldözési érdeket hajlandók szem előtt tartani,
- a büntetőügyekből leszűrhető tanulságok elvesznek, közhelyek és megalapozatlan általánosítások forognak közkezen rendőrségi körökben is - pl. az ún. beszerző- vagy következmény-bűnözésről egyaránt, vagy az ún. iskolai bevetésről,
- valóságos megelőzési aktivitás nincs, szinte kizárólagos tevékenységi forma a különféle célcsoportok felvilágosítása a drogok veszélyeiről - hangsúlyozottan, mint a bűnözés melegágyáról,
- a rendőri részvétel a Kábítószerügyi Egyeztető Fórumokban formális, egyébként szabályozatlan,
- nincs szisztematikus értékelése a tevékenységnek.

A rendőrség meghatározó szerepének kétarcúsága további teherrel:

- rendvédelmi működés nélkül nincs büntető-igazságszolgáltatás,
- a kábítószeres bűnözésre fordítható személyi, technikai és anyagi kapacitás messze elmarad a valós droghelyzettől,

⁸ Pl.: az Országos rendőrfőkapitány 4/2014. (II. 21.) ORFK utasítása a *Rendőrség Drogellenes Stratégiájáról*.

- ennek következtében komoly szerepe van a véletlennek abban, hogy valaki ellen eljárás induljon; így a törvényi tilalom elértéktelenedik,
- a kínálatcsökkentést megvalósító rendvédelmi szervek a szigorú törvények nyomán a saját szerepüket hajlamosak túlértékelni,
- ennél fogva nem törekszenek egyenrangú partneri kapcsolatokra a drogszintér más szereplőivel: orvosokkal, drogambulancián dolgozó szakemberekkel, pedagógusokkal, szociális munkásokkal.
- A kínálatcsökkentés a rendészet fő felelőssége, de fontos a szerepe a keresletcsökkentésben is. Így a rendészeti szakembernek alkalmasnak kell lennie fiatalok közösségeiben való megjelenésre, ahol egyenrangú beszélgető partnerként nemcsak hasznos információkat nyújt, de a rendőrség és a fiatalok viszonyát is előnyösen befolyásolhatja. Végül az ártalomcsökkentés módszereit és eszközeit megismerve, továbbá megértve azok társadalmi szükségességét és hasznát, segíti – nem pedig akadályozza – a megvalósulásukat.

A drogfogyasztás közvetlen következményeiért (pl. halál) egyébként a rendészet nem tehető felelőssé. Viszont úgy kell működnie, hogy a lehetséges, felmérhető kockázatokat csökkentse a sajátos eszközeivel. Ennek egyik legfontosabb megvalósulása lehetne a veszélyben lévő drogfogyasztók felkutatása, vagy egyszerűen csak észlelése, ezt követően pedig kezelő-segítő helyekre juttatása („early warning system” – korai jelzőrendszer).

Jellemző, hogy a droggal kapcsolatos rendőri feladatokat értékelő jelentések semmitmondóak, azok készítői vagy nem ismerik a valóságot, vagy nem merik azt leírni. A felderítés problémáira mindössze néhány sor jut rendszerint: főleg a prevenció tevékenységét elemzik. Több, mint tanulságos, hogy a javaslatok sorában csak képzési és megelőzési feladatok szerepelnek, mintha a fő felelősség, a kínálatminimalizálás területén minden a legnagyobb rendben volna, miközben az ártalomcsökkentésről pedig mintha nem is hallottak volna, ennek a technikái nem kerülnek szóba.

Mindezek nyomán világos, hogy a rendőrség drogügyi tevékenységét először is alaposan át kellene világítani, majd világosan megfogalmazni a teendőket - erre főleg a rendőrkapitányságok vonatkozásában van égető szükség. Véget kell vetni annak a gyakorlatnak, hogy a rendőri tevékenység elsősorban a fogyasztókra összpontosít. A rendőrség 2014-es drogellenes stratégiája megcélozta, hogy rövidtávon 15 %-ra, középtávon 25 %-ra növeli a terjesztői típusú büntetőeljárások arányát. Ennek nyomán bizalmi viszonyokat kell teremteni a drogszcéna összes szereplőjével, mindent alá kell vetni annak a célnak, hogy a kínálatra vonatkozó információk áramoljanak a rendőri szervek felé. Az információk nyomán teendő bünyügyi, bűnmegelőzési és közrendvédelmi intézkedéseket ugyancsak meg kell tervezni és széles körben megvitatni, elsősorban a Kábítószerügyi Egyeztető Fórumok kereteit felhasználva; a megcélzott közeg egyetértése és megnyerése nélkül semmiféle rendészeti tevékenység nem lehet eredményes.

A rendőrség sajátos helyzete további problémák forrása. Nem állítható, hogy szándékosan, mégis a működésével a devianciát nem enyhíti, hanem ellenkezőleg,

megerősíti. A rendőrség nézetei és sztereotípiái a drogfogyasztókról rombolnak. A minősítő jelzőkkel létezőnek leírt társadalmi helyzet a következményeiben ténylegesen valósággá válik⁹. A rendőr, elszigetelt szereplőként a társadalomban, különösen fogékony a tömegtájékoztatás torzított nézeteire, és ez megmutatkozik beszédében, magatartásában, hatalmi helyzetében: leminősít, megaláz, ezáltal a drogfogyasztók elkülönülését fokozza, sőt, állandósítja, így a helyzet (a jelenség) kezelése irracionálissá válik.

A modern felfogás szerint a rendőrség akkor tölti be társadalmi szerepét, ha problémaorientált. A drogprobléma azonban csak kevésbé abban ragadható meg, hogy kábítószerrel használják, annak szociális, oktatási-nevelési és egészségügyi gyökereihez kellene eljutni. A bűnüldözés csak a probléma felületét karcogatja és miután hatalmas és bővülő kiterjedésű a jelenség, csupán ügykezelésre jut az erejéből; nem érdekli a látencia, a társadalmi valóság, sőt, a bűnmegelőzésben sem érdekelt - annál inkább bűnügyek, gyanúsítottak produkálásában. Itt különösen szembeszökő a szervezeti kultúra szorítása, az intézményi önérték.

Mindezt jól érzékelteti a kábítószer-problémára vonatkozó rendőrségi szabályozás evolúciója. A legelső rendőrségi stratégia (Salgó László országos főkapitány 2003-as) tervezete még így gondolkodott:

- a nemzeti drogstratégia jó kereteket ad,
- a fogyasztó ellen könnyebb eljárni,
- a drogfogyasztás korspecifikus jelenség,
- komoly terjesztői kör alakult ki, szervezett az elkövetés,
- sokféle együttműködésre van szükség, a rendőrségnek be kell tagolódnia,
- az együttműködők nincsenek tisztában a rendőrség jogaival és kötelességeivel,
- nem elsődleges feladat a fogyasztóval szembeni fellépés.

De ez csak tervezet maradt.

A napjainkban hatályos norma (4/2014. (II.21.) ORFK utasítás) stratégiai célokról nem szól, a konkrét elhatározások végrehajtása pedig kérdéses, néhány pedig egészen talányos:

- gazdasági háttérnyomozások, a pénzeszközök elvonása kiemelt fontosságú,
- a terjesztői típusú büntetőeljárások arányának 15–25%-ra emelése,
- minden kapitányságon két speciálisan kiképzett nyomozó beállítása a drogügyekre,
- a jogalkalmazás gyakorlati problémáinak feltárása, javaslat a jogszabályok módosítására,
- az aktuális ismeretek beépítés a rendőroktatásba,
- részt venni az ügyészek, bírák képzésében a kellően elrettentő hatású büntetőeljárások érdekében,
- a Társadalmi Bűnmegelőzési Stratégia eszközrendszerére kell támaszkodni a kínálatcsökkentési erőfeszítésekben.

⁹ YOUNG, Jock: *A rendőrség szerepe a deviancia erősítésében, a valóság közvetítésében és a képzelet valósága alakításában*. A jelenlegi drokkontroll-rendszer néhány következménye a Notting Hill-i tapasztalatok fényében. In: Rácz József (szerk.): *Drog és társadalom. Az addikció mintázatai*. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2002. 86–116.

3. Merre tovább rendőrség?

A kábítószer-probléma lényege tehát csak részben kriminális tartalmú, sokkal inkább nevelési, oktatási, szociális és egészségügyi jellegű. Mindezt fokozza a rendészeti, bűnüldözői minősítés, hisz a probléma maga éppen önmagában van, azzal, hogy a kábítószeres fogyasztást a magyar társadalom – bármiféle differenciálás nélkül - bűnnek, üldözendőnek tartja. A fokozódó szigor érzékelhetően hatástalan, egyre több költséggel jár, miközben folyamatosan növekszik a drogokkal – különféle intenzitással – kapcsolatba kerülő fiatalok aránya.

A tömeges drogfogyasztással szembeni fellépésre a magyar rendőrség – csakúgy, mint a világon bárhol – sem személyi, sem tárgyi feltételekkel – szükségszerűen – nem rendelkezik; de a büntető-igazságszolgáltatás további intézményei sem tudnak megfelelően reagálni, beleértve a büntetések, és azok végrehajtása körüli problémahalmazt. Mindezt tovább árnyalja, hogy a drogfogyasztó fiatalok nagy többsége Magyarországon nem bűnözői mentalitású, helyzetük rendezésére a büntetőjog túl súlyos eszköz. Ugyanakkor a többszázszázalékos fogyasztói réteg ellátása csakis szervezetten történhet, a bünszervezeti működés leleplezése, a nyilvánvalóan hatalmas profit elvonása, a pénzmosás megakadályozása viszont az átlagosnál nagyobb bűnüldözői szakértelmet és működést követel meg.

Sajátos rendőrségi működés kell, ahol a bűnüldözési érdek szem előtt tartása mellett, a fogyasztók, a fiatal emberek alternatív (a büntetőútról való eltereléssel megvalósított) kezelésének kell primátust adni. Tekintve, hogy a drogos szcéna szereplői jellemzően fiatalok, ezért fontos szerepet kell kapnia az olyan rendőrségi ifjúságvédelemnek, ahol érvényesül az ENSZ gyermekjogi konvenció fő szellemisége és követelménye, amely szerint minden hivatali döntésnél a gyermek mindenekfelett való érdekét kell szem előtt tartani. (Az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatási ajánlását (2012), valamint a fiatalok büntető-igazságszolgáltatására vonatkozó minimum szabályokat - az ENSZ un. Pekingi-szabályait - legalább ilyen fontos volna követni).

A drogprobléma rendkívüli összetettsége komplex, sokoldalú megközelítést követel meg: állami-hatósági szereplők, önkormányzatok, az egyes polgárok és önkéntes szervezeteik, vagyis a civil szféra együttműködésével érhető el eredmény. Az együttműködésbe a rendőrségnek be kell tagolódnia, különösen helyi (települési) szinten kell elfogadnia, hogy a legfontosabb társadalmi érdek az egészséges, magabiztos, helyét találó nemzedék felnövekedéséhez való hozzájárulásuk sajátos rendészeti működéssel, amely nem a drogfogyasztó büntetőjogi felelősségének érvényesítésével valósul meg. A helyi összefogás kiváló intézménye a Kábítószerügyi Egyeztető Fórum (KEF) lehetne.

Magyarországon heti rendszerességgel 3-400 ezer fiatal használ kábítószer: 250 ezren marihuánát szívnak, hetente 100 ezer extasy tablettát fogyaszt (évente 5 millió), és 10 ezer fecskendővel használó fogyasztónk van (Zacher Gábor dr. szóbeli közlése). Ebből más következtetés nem vonható le, mint hogy a drogfogyasztás hazánkban is az ifjúsági kultúra szerves része, megakadályozni nem lehet. Erre

törekedni a fent említett károkon túl azzal az „eredménnyel” jár, hogy a generációs ellentétek mélyülnek, különösen az állam – és jelen esetben az azt markánsan képviselő rendőrség – és a fiatalok közötti viszony éleződik feleslegesen.

Világszerte nyilvánvaló tapasztalat, hogy represszív eszközökkel (rendészet, bűnüldözés, büntetőjog) a drogprobléma, különösen a drogfogyasztó oldaláról, nem közelíthető meg: roppant költséges, kontraproduktív és kézzelfogható károkat okoz egyéni és társadalmi szinten egyaránt, nem mellékesen pedig gyengíti az állam büntetőhatalmát. Ennek ellenére az államok ezt erőltetik, köztük Magyarország is, pedig volna lehetőség, jogi keret is, az ésszerű problémakezelésre.

A drogfogyasztó rendészeti megközelítése téves felfogáson alapul:

- a bírósági tapasztalat nem igazolja, hogy a kereskedő felelősségre vonásához a fogyasztón át lehet eljutni, ez kriminalisztikai feladvány inkább!,
- ellenben - immár itthon is elterjedt - felismerés, hogy a fogyasztót fenyegetéssel és büntetéssel nem lehet távol tartani a veszélyes anyagtól,
- ellenkezőleg: a bűnüldözés tárgyává téve, a kriminalitás, az alvilág felé taszítjuk,
- a fogyasztóval szembeni bűnüldözési aktivitás csupán pótcselekvés, szinte kizárólag káros következménye van,
- feleslegesen leköti a terjesztőre, a valódi feladatra fordítandó erőket.

A rendőrség bűnmegelőzésre vonatkozó normája¹⁰ is tartalmaz külön, a kábítószer-megelőzésre vonatkozó előírásokat. Itt értelemszerűen a keresletcsökkentésről van szó, noha nem feledkezhetünk meg arról, hogy a kínálatcsökkentés eleve megelőzési hatással rendelkezik. A drogprenvenációs programok szervezésén és végrehajtásán túl feladat volna még a bűnmegelőzési rendőrségi norma szerint:

- véleményezni a kábítószer-problémával kapcsolatos törvényjavaslatokat, normatervezeteket, javaslatokat tenni a jogi szabályozásra;
- koordinálni a drogmegelőzéssel kapcsolatos rendőri feladatokat, közreműködni az azok végrehajtására vonatkozó egységes gyakorlat kialakításában, figyelemmel kísérni azok megvalósulását;
- a legjobb hazai és külföldi gyakorlatok tapasztalatainak felhasználásával új drogmegelőzési programokat kidolgozni, illetve bevezetni, különösen a közösségi beavatkozások színterén;
- együttműködni a kábítószer-probléma különféle szereplőivel, elsősorban a Kábítószerügyi Egyeztető Fórumokban, valamint a közösségi beavatkozások egyéb színterein;
- felmérni a kábítószer-használatból eredő veszélyeztető tényezőket, a közösségi megelőzés szereplőinek bevonásával intézkedni, illetve intézkedéseket kezdeményezni azok csökkentésére;
- a helyi tapasztalatok alapján javaslatot tenni az országos, illetve a területi prevenció programok eredményesebb végrehajtására.

¹⁰ 20/2010. (OT 10.) ORFK utasítás

Mindezek is csak óhajok: sem hozzáértés, sem végrehajtói kapacitás nincs hozzá a valódi fronton, a helyi rendőrkapitányságokon.

Ami a rendőrtisztképzést illeti, tíz évvel ezelőtt, az akkor illetékes Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium támogatásával megszületett egy komplex oktatási program a közép- és felsőfokú tanintézetek számára. Kísérleti jelleggel, egy rendőrtisztai főiskolai osztály számára a tananyag oktatása megtörtént: hallgatók és oktatók (soraikban gyakorlati szakemberek) ígéretesnek minősítették. A kísérlet azonban abbamaradt, talán összefüggésben azokkal a politikai változásokkal, amelyek a hazai második, a 2010-2018 közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Drogstratégiát¹¹ is annullálták. Íme a curriculum: az időkeret (teljes óraszám: 48) elosztása

	Téma	ea.	szem.	gyak.
1.	A drogfogyasztás, mint társadalomra veszélyes jelenség	1		
2.	Bevezetés a narkológiába	1		
3.	Alkohol- és drogproblémák kezelése, a közösségi büntetések	1		
4.	Ártalomcsökkentő technikák és intézmények	1	2	
5.	Az egészségügyi ellátás rendszere	2		
6.	Civil szervezetek részvétele	1		
7.	A Kábítószerügyi Egyeztető Fórumok szervezete és működése	1	2	
8.	A rendőrség általános és speciális feladatai	6	2	
9.	A kábítószerrel visszaélés büntető anyagi és eljárási jogi rendszere	4	2	
10.	A kábítószeres kriminalitás helyzete, a bűnüldözés feladatai	6	2	4
11.	A kábítószer-kereskedelem, mint a szervezett bűnözés jelensége	1		
12.	A technika és a tudomány szerepe	2		2
13.	A büntetés-végrehajtás a kábítószeres elítéltek kezelésében	1		
14.	Drogprevenció	2	2	
	Összesen	30	12	6

Számonkérés: modulzáró dolgozat és 20 beszámoló-kérdés a „Szabadon választott szakmai ismeretek” tantárgyon belül.

¹¹ „Kábítószer-probléma kezelése érdekében készített nemzeti stratégiai program” (H/11084. számú országgyűlési határozat) és a Nemzeti Drogstratégia (2000-2009) végrehajtására vonatkozó 1094/2007. (XII. 5.) Korm. Határozat.

4. A félreértések elkerülése végett

Nincs arról szó, hogy engedélyeznénk az illegális drogok előállítását és másnak való átadását, különösen nem azt javasoljuk, hogy bármilyen formában ösztönözzük a drogok használatát. Mindössze azt vetjük fel, hogy – a nemzetközi tendenciákat is figyelembe véve – meg kell fontolni, elsősorban ésszerűségi indokok alapján: a közösség számtalan reagálási lehetőségei közül az állami büntetőigény érvényesítése helyett nincs-e megfelelőbb, amely a társadalmat megóvná a droghasználat veszélyes következményeitől? Mindezzel a bűnüldözés megszabadulna attól a túlzott tehertől, amelyet a drogfogyasztás terjedésével kapcsolatban visel és erejét a valóban kínálatcsökkentési feladatokra összpontosíthatná. A fogyasztó büntetőjogi fenyegetettségének esetleges megszűnése kapcsán felmerülhet, hogy akkor nem logikus a kereskedelem, a forgalomba hozatal, összességében a másnak való átadás tilalmazottsága, hiszen valahol mégiscsak be kell szerezni az anyagot. Az észrevétel jogos, azonban ilyen ellentmondásra a hatályos magyar büntetőjog ismer példákat. Említhető az öngyilkosságban közreműködő felelőssége, miközben az alapcselekmény nem bűncselekmény, vagy a prostitúció büntetlensége, miközben az abban közreműködő viszont felelősségre vonható.

Feltétlen egyetértés van abban, hogy a drogfogyasztás veszélyes és káros lehet, egyénnek és közösségének egyaránt. Mindenképpen valami nagyon rossz közérzetről árulkodik, az ember önmaga és helye keresésének kudarcáról. Nyilvánvalóan sokkal értékesebb a létnek ama formája, ahol a nyugalomhoz és a biztonsághoz nincs szükség semmilyen "vegyszerre", ha a világgal és önmagammal való békét a másokkal való társas viszonyban, a zenével, az irodalommal, a sporttal vagy a természettel való érintkezés révén vagyok képes elérni. Tudunk kell azonban, hogy meglehetősen sok embernek nem volt szerencséje olyan helyre születnie, ahol az ilyen örömforrások eléréséhez megfelelő készségek fejlődhettek volna ki benne. A drogok ellen tehát küzdeni kell, de emeljük ki még egyszer: a drogok ellen, és nem a velük visszaélő embert kell ellenségnek tekinteni¹². A rendőrségünk azonban a büntető-igazságszolgáltatásunk intézményrendszerének meghatározó részeként a hatékonyságot, mégpedig a lehető legbürokratikusabban – hozzátehetjük: ostobán és felfoghatatlanul károsan – elképzelt hatékonyságot hajszolja; kerül, amibe kerül! De, legyünk méltányosak, ezt nem maga találta ki. Finszter Géza évtizedekkel ezelőtt felállította a – mára csak súlyosbodott – diagnózist: a rendészet az államigazgatásnak az a területe, amely leginkább kiszolgáltatott a napi rögtönzéseknek, a politikai csatározásoknak, és leginkább nélküli a stratégiai szemléletet, valamint a közszolgálat professzionalizmusát.¹³

¹² „Drogliberalizálás?” A Család Pápai Tanácsának lelkipásztori állásfoglalása. (A L'Osservatore Romano (1997. február 7.) német kiadása nyomán) In: *Vigília*, 1997/5. 391–394.

¹³ FINSZTER Géza: *A változó rendészet és a rendészettudomány*. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *Tanulmányok „A változó rendészet aktuális kihívásai” című tudományos konferenciáról*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs, 2013. 5–12.